بهشت و دوزخ با هم بگومگو کردند؛ دوزخ گفت: ستمگران و مستکبران در من جای دارند. و بهشت گفت: مردم مستضعف و مستمند در من جای دارند.

از ابوسعید خدری رضی الله عنه روایت است که رسول الله صلی الله علیه وسلم فرمودند: «احْتَجَّتِ الجَنَّةُ والنَّارُ، فقالت النَّارِ: فيَّ الجبَّارُونَ والمُتَكَبِّرُون، وقَالتِ الجَنَّةُ: فيَّ ضُعفَاءُ النَّاسِ ومسَاكِينُهُم، فَقَضَى اللَّهُ بَيْنَهُما: إِنَّك الجَنَّةُ رحْمتِي أَرْحَمُ بِكِ مَنْ أَشَاء، وَإِنَّكِ النَّارُ عَذابِي أُعذِّب بِكِ مَنْ أَشَاء، ولِكِلَيكُمَا عَلَيَّ مِلؤُها»: «بهشت و دوزخ با هم بگومگو کردند؛ دوزخ گفت: ستمگران و مستکبران در من جای دارند. و بهشت گفت: مردم مستضعف و مستمند در من جای دارند. الله در میان بهشت و دوزخ داوری کرد و فرمود: تو ای بهشت، رحمت من هستی و با تو به هرکس که بخواهم رحم می کنم. و تو ای دوزخ، عذاب من هستی؛ به وسیله ی تو هرکه را بخواهم عذاب می دهم. و پُر کردن هر دوی شما با من است».

[صحیح است] [به روایت مسلم]

معنای حدیث مذکور این است که: بهشت و دوزخ با یکدیگر مجادله کردند و هریک از آنها از دلیل و حجت خود دفاع می کرد؛ این موارد از امور غیبی هستند که بر ما واجب است به آنها ایمان داشته باشیم هرچند از نگاه عقلی بعید به نظر برسند؛ بهشت بر دوزخ و دوزخ بر بهشت اعتراض می کرد. دوزخ می گفت: جباران و متکبران در من جای دارند. جباران همان ستمگران و سنگدلان اند و متکبران همان کسانی که خود را برتر و بالاتر از دیگران دیده و مردم را تحقیر می کنند و حق را نمی پذیرند؛ چنانکه رسول الله صلی الله علیه وسلم در مورد کبر فرمودند: «الكِبْرُ بَطَرُ الحَقِّ وغَمْطُ النَّاسِ»: «کبر، سرکشی از حق و تحقیر مردم است». و این دو دسته هر دو در آتش خواهند بود. پناه بر الله؛ و چه بسا کسی که در آتش می افتد از جمله کسانی باشد که با مردم نرم خو و مهربان و خوش اخلاق است اما نسبت به حق جبار است و خود را برتر از حق و حقیقت می بیند. لذا نرمخویی و مهربانی وی با مردم سودی به حالش ندارد و بلکه موصوف به کبر و خودبینی می باشد ولو اینکه با مردم نرمخو و مهربان باشد؛ چون در برابر حق تکبر ورزیده و خود را برتر از آن دیده است. اما بهشت می گوید: در آن ضعیف ترین مردم و فقرا جای دارند؛ کسانی که غالبا در برابر حق تسلیم بوده و از آن فرمان می برند؛ اما متکبران و خودبینان اغلب حق و حقیقت را نمی پذیرند. در نهایت الله متعال میان آنها داوری نموده و به بهشت می گوید: «تو رحمت من هستی که به وسیله ی تو به هرکه بخواهم رحم می کنم». و به دوزخ می گوید: «تو عذاب من هستی که به وسیله ی تو هرکه را بخواهم عذاب می کنم». سپس به هردوی آنها می فرماید: «و پر کردن هر دوی شما با من است». الله متعال پر کردن بهشت و دوزخ را خود بر عهده گرفته و بر خود واجب نموده است. این درحالی است که فضل و رحمت الله متعال گسترده تر از خشم و غضب او می باشد. چون روز قیامت فرا رسد، کسانی که باید به دوزخ بیفتند، به دوزخ انداخته می شوند و با این همه دوزخ می گوید: آیا باز هم هست؛ دوزخیان بیشتری را در من جای دهید. بنابراین الله متعال پایش را در دوزخ قرار می دهد. و در لفظی آمده که قدمش را در آن قرار می دهد که در اثر آن دوزخ در هم فرو می رود، بنابراین می گوید: کافی است کافی است و به این ترتیب پر می شود. اما بهشت؛ بهشت بسیار وسیع است، عرض آن به اندازه ی آسمان ها و زمین است، بهشتیان وارد آن می شوند، با این همه بخشی افزون بر بهشتیان باقی می ماند که الله متعال اقوامی را خلق نموده و به فضل و رحمت خود وارد بهشت می گرداند چون خود عهده دار پر کردن بهشت شده است.